

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
14. OKT.
1992

Letnik XLVI.
Štev. 41 (2676)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt

Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 8 šil.
40 tolarjev
P. b. b.

SAK in Dob zmagujeta

Nogometaši Slovenskega atletskega kluba v koroški ligi in odbojkarji Športnega kluba Dob/Aich v zvezni ligi so pretekli konec tedna ponovno zmagali in osvojili nove dragocene točke. Po zmagi nad celovško Austrio preteklo sredo je SAK v nedeljo premagal še ekipo Mölltala 4:1, Dobljani pa so po naporni tekmi ugnali odbojkarje Ennsa. Več na športni strani.

Bilo nam je lepo

V petek, soboto in nedeljo so trije Sienčnikovi avtobusi popeljali prijavitelce Vestnikovega izleta v Oaptijo pri reki v Kvarnerskem zalivu. Čeprav nam vreme ni bilo najbolj naklonjeno, je kljub vse šlo kot po maslu. Dobra volja na avtobusih, ob skupnih postankih in seveda potem v hotelu Opatija. Mnogi udeleženci so prvič spoznali tudi mejo med Slovenijo in Hrvaško, ki smo jo prestopili pri Ilirski Bistrici. S

čudovito ladjo „Iris“ smo se popeljali na otok Krk in po želji uživali morske specialitete. milka, Urši in Franček so skrbeli za izletnike po avtobusih in tudi sicer v hotelu pa sta jih pozdravila Tonči Schlapper in Jože Rovšek. Letošnji Vestnikov izlet smo spet organizirali preko turistične agencije Sommeregger iz Celovca.

Poročilo v sliki in besedi preberite na 4. in 5. strani.

Oktohrske proslave

Uradni glasovi pri letošnjih desetooktobrskih proslavah so bili nekoliko milejši, do Slovencev skorajda spravljeni. Nacionalna histerija tokrat sicer ni prekipela, nekoliko bolj kratkih nacionalističnih izbruhov pa tudi ni manjkalo.

Zernatto in Ambrozy pravita, da je Koroško bilo pred 72 leti mogoče ohraniti enotno in svobodno brez nacionalističnih gesel kljub navalu nacionalizma po Evropi. Tako da je tudi danes z za Evropo vzorno koroško manjšinsko politiko, pravita. Toda, tako zgodovina kot sedanost pričata o drugačni resnici: 10. oktober je bil izbojevan z nacionalističnimi gesli, desetooktobrskie proslave pa ostajajo nacionalistične tako dolgo, dokler ne prenehajo nacionalistični apetiti v tej deželi. Glasovi KHD se niso spremenili: rovarijo proti temu, da uradna Koroška priporoča dvojezični pouk na Koroškem, zahtevajo nemške maše v vseh koroških cerkvah in še kaj. Bosta Zernatto in Ambrozy te zahteve preslišala ali pa bosta kaj ukrenila, da se taki anahronistični nacionalistični pohodi ustavijo. Čas bi že bil.

Alpe -jadranski prostor temelji na večkulturnosti

Vloga nepriznanih narodov ob izoblikovanju nove Evrope: Izkušnje in načrti – preko meja: to je bila tema letošnjega XVII. sejanja narodnih skupnosti sosednjih držav v Vidmu, katerega se je udeležilo nad sto gostov, ki so predstavljali okrog štirideset manjšin ter 75 manjšinskih organizacij iz sedmih držav, in sicer iz Italije, Švice, Hrvaške, Slovenije, Madžarske, Češko-slovaške in Avstrije.

V svojih pozdravnih besedah je dr. Franci Zwitter st. kot

koordinator srečanja orisal položaj nove Evrope po propadu komunizma in pred nastankom enotne evropske velesile: kakšna bo vloga narodnih in etničnih manjšin v tej novi veledržavi, bo predvsem odvisno od zadržanja manjšin samih, se pravi, ali se odločijo za pot v asimilacijo ali pa za pot ohranjanja svojih etničnih in jezikovnih korenin. Nova Evropa, ki nastaja pred našimi očmi, bo hkrati soočena s problemi migrantov in s tem z nastajanjem novih –

neavtohtnih narodnih skupnosti – ki pa bodo kljub temu hotele ohraniti narodnostno in jezikovno identiteto: Evropa se nahaja pred docela novimi problemi in če ne bo našla odgovora na vprašanja, ki jih je sama ustvarila na poti v politično in gospodarsko skupnost, preti nevarnost, da bo zašla v novo katastrofo. Prav zato je potrebna čim širša uveljavitev manjšinskih pravic, ne samo v posameznih državah, marveč po vsej Evropi. Kodifikaciji in uveljavitvi mednarodno pri-

znanih manjšinskih pravic pa naj služi prav ta neformalna, vendar informativna priložnost ob srečanju narodnih skupnosti sosednjih držav, je zaključil dr. Zwitter.

Da je prav Furlanija skoraj zgledna dežela za tako srečanje, so dokazali in obrazložili strokovni predavatelji ob prvem dnevu kongresa. Univ. prof. dr. Günther Hödl s celovške univerze je podal celovit pogled nastanka furlanskega kulturnega področja, ki

Dalje na 2. strani

KHD kritizira Zernatta

Videti je, da je za koroški Hajmatdienst vsaka spravljava beseda že prehuda. V odprtem pismu, naslovljenem na deželnega glavarja, piše, da željene skupnosti na Koroškem ni mogoče doseči z izkrivljanjem zgodovine in ne s pobožnimi željami in slovenskim organizacijam očila, da se ne udeležujejo skupnih proslav 10. oktobra.

„V interesu zgodovinske resnice je treba poudariti, da nista bila niti bramovski boj ne plebiscit skupna zadeva Korošic in Korošcev obeh narodnostnih skupnosti.“

Dr. Zernatto je predsedniku KHD dr. Feldnerju odgovoril, da plebiscit nikoli ne bi mogli izpeljati v prid Avstrije, če bi zanjo glasovali izključno nemško govoreči prebivalci.

Erwin Lanc v SV

V tej številki SV je objavljen intervju z bivšim avstrijskim ministrom za notranje zadeve Erwinom Lancem. Kako gleda danes na burne dogodke izpred dvajsetih let? Na Koroškem je razširjeno mnenje, da je bil zakon o krajevnih napisih sprejet proti volji Koroške, vendar so bili dogovori s koroško vlado, parlament pa je samo izpeljal zamujene določbe državne pogodbe.

Nihče ni bil računal s tako reakcijo na pstavitev dvojezičnih krajevnih napisov, posebej pa ne s tako organiziranostjo podiranja. Ideološki odpor je bil koncentriran predvsem v vrstah Heimatdiensta, kateremu so se slednjič uklonile po vrsti vse stranke.

Minister Lanc ve za priče, ki so mu pripovedovale, kako so jih s kamioni prepeljali k tablam, da bi jih podrli. Organizatorji seveda niso stali v prvih vrstah, prav tako podiranja niso opravljali samo prebivalci južnokoroških krajev. Ker je izključeno, da bi Ortstafelsturm organizirale stranke, ne preostane veliko možnosti za vprašanje, kdo je bil organizator.

Na vprašanje, kako je reagiral tujina na dogodke na Koroškem, je Lanc odgovoril, da to Avstriji gotovo „ni bilo v prid“, vendar pa Jugoslavije ta konflikt v resnici ni tako zanimal, kot so morda mislili. Včasih da je protest bolj zaradi protesta, drugič pa je bolj resen. Jugoslovanski protesti v resnici niso imeli nikakršnih posledic za meddržavne odnose.

Pflegerl se brani

Mesto Celovec ima svoj gledališki škandal. Dietmar Pflegerl, še precej novi intendant Mestnega gledališča celovškega, je tarča napadov koroškega časopisja, ker je hotel imeti v vlogi statista pri predstavi „Der Bockerer“ ravno razvpitega Franza Rieserja, ki je pred leti streljal na tedanjega deželnega glavarja Wagnerja. Pflegerl je šele potem, ko ga je že nagovoril, zvedel za „popularnost“ atentatorja in mu sodelovanje tudi takoj odrekel. Rieser ni nastopil in bi zadeva ne bila vredna besed, če bi tega ne napihnil nek dunajski časopis.

V gledališču je napet položaj, saj je prišlo do razdora med Pflegerlom in upravnikom Plessinom, ki po intendantovem mnenju deluje raje v prid svoje privatne agencije – gostovanja Bolšoj teatra ni ponudil gledališču. Z zadevo se bo moral ukvarjati gledališki svet.

Dietmar Pflegerl

NOVICE
IZ

SLOVENIJE

Milan Kučan spet predsedniški kandidat

Pretekli teden je bila v Ljubljani sklenjena t. im. državljanska pobuda, ki jo je sprožil prenovitelj in član predsedstva Slovenije dr. Matjaž Kmecl za ponovno kandidaturo Milana Kučana za predsednika države na volitvah 6. decembra letos. Pobuda mora do 11. novembra zbrati pet tisoč podpisov in jih predati republiški volilni komisiji. Milan Kučan je kandidaturo že sprejel. Po sedanjih javnomnejskih raziskavah Kučan še vedno vodi na listi najbolj priljubljenih slovenskih politikov. Daleč za njim so njegovi konkurenti kot Vitomir Gros od liberalcev, dr. Stanko Busar od ljudske stranke, Alenka Slana od narodnih demokratov. Zmagajo Jelinčič od Slovenske nacionalne stranke in Darja LavtižarBebler od socialdemokratov. Liberalni demokrati so v ponedeljek za svojega kandidata imenovali znanstvenika dr. Ljuba Širca, znanega disidenta v prejšnji družbeni ureditvi, Demokratska stranka Slovenije sedanjega ministra za informiranje Jelka Kacina, med kandidati krščanskih demokratov pa po strankinih konvencijah vodi Ivan Bizjak pred Andrejem Capudrom in Ivanom Omanom.

Slovenija pred sprejetjem v Svet Evrope

Slovenija bo že v februarju ali marcu prihodnje leto sprejeta v Svet Evrope. Zato ne obstajajo več nikakršne vsebinske ovire, temveč mora steči le še proceduralni postopek, ki pa je precej dolg. To je po vrtnitvi iz Strasbourga, kjer je imel na zasedanju skupščine te organizacije zelo odmeven govor, izjavil predsednik slovenske vlade dr. Janez Drnovšek. Slovenija bo tako postala

29. članica te pomembne organizacije in s tem ji bodo odprte možnosti za integracijo z zvezo zahodnoevropskih držav, po spremembah na vzhodu, pa so bile doslej vanj sprejete že Madžarska, Češka in Slovaška federacija, Poljska in Bolgarija. V vrsti čakajočih pa so vse tri pribaltske države nekdanje SZ, Litva, Letonska in Estonska, Romunija in Hrvaška.

V Slovenjem Gradcu so zborovali zgodovinarji

Konec septembra so v Slovenjem Gradcu zborovali slovenski zgodovinarji. Njihovo strokovno srečanje, že 26. po vrsti – zanje skrbi Zveza zgodovinskih društev Slovenije, je tokrat pripravilo zgodovinsko društvo za Koroško v sodelovanju s svetom koroških občin. Zbrala se je zares lepa množica kakšnih tristo zgodovinarjev, predvsem učiteljev tega predmeta na osnovnih in srednjih pa tudi na visokih šolah. Dva dni so obravnavali vrsto strokovnih področij in tretji dan namenili poučnemu potovanju po delčku južne Avstrije in Mežiški dolini.

Namen zбора je pojasnil visokošolski učitelj dr. Janko Prunk, zdaj tudi minister za Slovence po svetu v Drnovškovi vladi. V imenu gostiteljev je slovenjegraški župan Ivan Uršič predstavil sedanost državotvorne Koroške – tudi z nekaterimi medobčinskimi spori in nesporazumi (zlasti o prihodnjem okraju in njegovem središču), za njim pa je imel uvodi referat akademik Bogo Grafenauer. Govoril je o nastajanju slovenske severne narodnostne meje in njenih današnjih vprašanjih. Prikazal je številčno nazadovanje Slovencev na območju avstrijske Koroške zaradi ponemčevanja in kot se je izrazil tudi zaradi statističnih pomorov. Prof. B. Grafenauer je danes gotovo

vodilni slovenski znanstvenik za Koroško, zaradi česar je še posebej pristojno njegovo mnenje, da kakršnokoli vzporedje pravic namišljene kolonizatorsko doseljene nemške manjšine v Mariboru s pravicami zgodovinsko izvirnih Slovencev na južnem Koroškem dokazuje kvečjemu neresnost in popolno nevednost njegovih zagovornikov.

V dveh dneh se je zvrstilo še dodatnih 19 referentov, ki jih sploh ne bi mogli razvrščati na bolj ali manj pomembne. Izdvojimo lahko vsaj nekatere: Stane Berzelak je govoril o pomembnih ljudeh v tistem delu Koroške, ki pripada Sloveniji. Starejšo splošno in cerkveno zgodovino so obravnavali Mira Strmčnik, J. Koropec, J. Mlinarič, J. Curk in A. Hozjan. Novejša zgodovina je bila na sploh slabše zastopana, v kolikor pa je bila, pa gotovo ne z zdajšnjimi najpomembnejšimi vprašanji. Morda se je prav tu še najbolj poznala odsotnost zamejskih koroških zgodovinarjev, ki jih prireditelj žal ni pritegnil k sodelovanju. Kulturno zgodovino je obdeloval še S. Vrišer, Zinka Zoro pa je prispevala jezikoslovno področje o slovenskih narečjih ob severni meji – tudi z zanimivega vidika, kako lahko zgodovina pomaga jezikoslovcu pri raziskovalnem delu.

Franček Lasbacher

Vestnikov izlet 1992: Grela sta nas s

Skrb, da nam bodo deževne kaplje pokvarile letošnji Vestnikov izlet v Opatiji ob kvarnerski obali je izginila že po nekaj urah. Že prvi večer so se naši izletniki sprostili, muzikant Željko pa je mnoge privabil na plesišče. Ob omizjih so se srečali stari znanci iz vseh krajev Koroške, dobro voljo je stopnjevala žlahtna kapljica kašteleta, graševine, rebule in malvazije in najbolj neutrudni in razpoloženi so večer zaključili v zgodnjih jutranjih urah z mogočno pesmijo.

Sobotno jutro nas je pozdravilo z gostim dežjem, ki pa dobre volje ni pokvaril. Pogovori, zabeljeni s hudomušnimi pripombami, o prejšnjem večeru so nas spet spravili v

dobro voljo. Pogosto oziranje proti nebu in nakupovanje dežnikov je pregnalo dež, oblaki so se dvignili in pred nami se je odprla reška obala in iz megle se je pokazal otok Krk, naš cilj izleta z ladjo.

Čudovita turistična ladja „Iris“, naša znanka s predlanskega izleta iz Pulja v Benetke, nas je prijazno sprejela v svoj lepi trup in turbinska motorja s po tri tisoč konji sta nas pognala po kot umiti mirni gladini morja. Ob počasni plovbi ob reški obali smo si lahko ogledali ladjedelnico, ogromne komplekse kemične industrije in rafinerijo nafte. Vse tja do Bakarskega zaliva z ladjami v luki razsutega tovora. Krenili smo pod Krški (prej Titov) most in ob veselih zvokih harmonikarjev (Željku se je pridružil še Dalibor) smo pripluli v Ribarsko selo ob Malinski. Idealna pozicija za precej negotovo vreme. Le nekaj korakov od priveza nas je čakala odlična restavracija „Konoba“ z vsemi vrstami morskih specialitet in celinskih jedi. Za mnoge se je izlet končal kar v njej, nekateri pa so krenili na sprehod proti turističnemu kompleksu Malinske. Nekaj pred odhodom se je spet ulil dež, ki pa pod streho nikogar ni motil, kajti pesem in harmoniki so ga preglasili.

Vožnja nazaj je bila sanjska. Kapitan je ladjo usmeril po sredini morja, turbomotorji so bruhali vodo skozi šobe, v ladji sta peli harmoniki, pesem in razpoloženje je poprestril barski nastop razpoložene ude-

Oltar cerkve sv. Jakoba, kjer je bil sedež benediktinskega opata, po katerem je kraj dobil ime

Luksuzna turistična ladja „Iris“

2:

Smeh in dobra volja

leženke in že, kar prehitro, smo bili spet v Opatiji.

Drugi večer je vodila hotelska animatorka. Izbrane „žrtve“ smo morali plesati francoski kankan, orientalski trebušni ples in baletni Labodji spev – seveda ob gromkem smehu udeležencev. Večer se je izpel s plesom, prijetno umirjeno, za nekatere tudi nežno.

Nedeljsko dopoldne smo preživeli vsak po svoje. Ob sprehodu po Opatiji sem se srečal z realnostjo tega mondenega mesta. Na mnogih balkonih in oknih hotelov nižjih kategorij je obešeno perilo, z oken pa nekako ubito, nekam v daljavo zrejo zaskrbljeni obrazi. Ob obali sem srečal trojico – ženo v črnem in dva moška. Takoj je bilo opaziti, da niso z obale. Povedali so mi, da so pregnanci iz Vukovarja, oz. iz okoliških vasi. Kar težko sem jih prepričal, da smo sedli v kavarno. Potem pa je stekel pogovor. Pripovedovali so o strahotah, ki so jih preživeli, o pobjah, pretepanju vse do tedaj, letos marca, ko so jih po podpisu, da „prostovoljno“ zapuščajo vse imetje, pregnali. Sedaj so v letoviškem mestu s 4500 (130 šil.) dinarji mesečne žepnine, s pičlo hrano natlačeni v hotelskih sobah. Kdaj se bodo vrnil domov, ne vedo. Žena – mati mi je ob tem vprašanju s suhimi očmi, kajti solze so se že zdavnaj posušile, odgovorila, da verjetno nikoli. Grenkoba, malodušje, izgubljeno upanje. Koliko tisočev...?

Tudi to je Opatija, tudi to je realnost sedanje Tudjmanove Hvaške. Tudi to je treba videti, brez tega ne bi bila podoba popolna!

Zaradi tega in zaradi čudnih

pogledov nekaterih domačinov na nas Slovence je bilo kar prav, da smo bivanje v Opatiji zaključili s Prešernovo Zdravljico. Žive naj vsi narodi,...

Jože Rovšek

Opatijska in sploh hrvaška realnost: begunci iz Vukovarja

OBZORNIK

Srbi zasedli Bosanski Brod

ZAGREB (Hina). – Po skoraj trimesečni ofenzivi srbskih rednih in paravojaških sil za zagotovitev širokega pasu, ki povezuje matično Srbijo z Bosansko in Kninsko krajino, ki je v oblasti srbskih sil, je padel Bosanski Brod, strateško zelo pomembno mesto med Beogradom in Banjaluko. Branitelji, muslimanske in hrvaške sile, so se morale umakniti čez Savo na Hrvaško, kamor je prebegnilo tudi okrog osem tisoč prebivalcev Brodske Posavine. Srbi so porušili

tudi most med Slavonskim in Bosanskim Brodom in s tem zavarovali svojo zasedbo.

V devetih sarajevskih občinah so Srbi ustanovili svoje oblastne organe in jih povezali v Svet sarajevskih občin, področje pa poimenovali Novo Sarajevo. Muslimanom so pripravljene pustiti samo eno sarajevsko občino, po mestnih četrtih in ulicah potekajo siloviti boji, žrtev, predvsem med civilnim prebivalstvom, pa je vsak dan več.

Razdruževanje Češkoslovaške

PRAGA (AFP). – Potem ko je zvezni parlament zavrnil osnutek zakona o razdružitvi, po katerem naj bi Češka in Slovaška federacija po novem letu brez referendumov razpadla na dve povsem samostojni in ločeni državi, sta se vladi obeh federalnih enot sporazumeli za novo obliko razdružitve. Oba parlamenta naj bi sprejela zakona o carinski in denarni uniji, državi pa naj bi bili sicer povsem samostojni. Oba zakona naj bi bila lečasne narave, po novem letu pa naj bi ju zamenjala nova zakonodaja.

Diplomatski odnosi med Zagrebom in Beogradom

BEOGRAD (Tanjug). – Po sestanku hrvaškega predsednika Franja Tudjmana s predsednikom ZR Jugoslavije Dobrico Čosićem na sedežu Združenih narodov v Ženevi sta obe državi ustanovili meddržavno komisijo, ki skuša odstraniti glavne ovire za sosedske odnose. Kot poročajo iz Beograda, bodo kmalu vzpostavljeni diplomatski odnosi med obema državama,

kar naj bi pomenilo tudi medsebojno priznanje. Glede Bosne in Hercegovine se je hrvaško stališče spet močno približalo srbskemu, predsednik Tudjman je v ponedeljek namreč izjavil, da BiH kot enotna država ne more obstajati, da bi jo bilo potrebno razdeliti na tri avtonomne enote in jih povezati v nekakšno konfederacijo.

Tudjman na obisku v Sloveniji

LJUBLJANA (STA). – Včeraj, 13. oktobra, je Slovenijo na povabilo predsednika Milana Kučana obiskal hrvaški predsednik dr. Franjo Tudjman. Po nedavnem dokaj neuspelem obisku predsednika vlade dr. Janeza Drnovška v Zagrebu, je bil Tudjmanov obisk ponovna možnost za izgladitev nekaterih spornih vprašanj v odnosih med obema novima državama. Za Slovenijo so pomembna predvsem

vprašanja morske in kopenske meje v Istri, ribolova in izhoda preko hrvaških v mednarodne vode, nadalje vprašanje slovenske lastnine na Hrvaškem ter podpis meddržavnega gospodarskega sporazuma. Hrvaško stran pa najbolj zanima prometna povezava preko Slovenije proti zahodu. V času poročanja rezultati pogovora obeh predsednikov in številnih delegacij še niso bili znani.

Šolstvo na Gradiščanskem

Zvezna parlamentarka Zelenih Stoisičeva je izrazila kritiko, ker se še vedno ni začela širša diskusija o manjšinskem šolstvu na Gradiščanskem. Odgovorni da zadržujejo osnutek zaradi občinskih volitev. Tako ravnanje je do manjšin neodgovorno. Stoisičeva zahteva, da je treba vse pristojne narodnostne organizacije takoj vključiti v razpravo o novelizaciji zakona in se zavzema za popolno dvojezičnost pri pouku na dvojezičnem ozemlju. Ločevanje šolarjev ne pride v poštev, sama ne bo pristala na noben zakon, s katerim se ne bi strinjale neodvisne narodnostne organizacije.

ŠIRITE SLOVENSKI VESTNIK

Datum	Kraj	PRIREDITVE	Prireditelj
Sreda, 14. 10. 19.30	gostilna Loser v Šmihelu pri Pliberku	Predavanje in diskusija Kriminalizirani prebivalci in rastoče pristojbine za kanal – Izhodi in alternative; predava: dr. Hans Berghold	zel, ena alternativa Koroške
Četrtek, 15. 10. 18.00	v Domu v Tinjah	Slovenščina za napredujoče , 1. del. Vodi: rav. Mirko Srienec	Dom v Tinjah
Sobota, 17. 10. 19.30	v farni dvorani v Železni Kapli	20. srečanje štirih pevskih zborov : MPZ "Vasilij Mirk" iz Proseka-Kontovele, (Italija), MPZ "Bratov Milavec" iz Brežic, MPZ "Svoboda" iz Stražišča pri Kranju in MPZ "Zarja" iz Železne Kaple	SPD "Zarja"
Sob in ned., 17. in 18. 10. 13.00	Odhod iz pred. v Juenne v Globasnici	Ogled „snežnih jam – Raduha“ – srečanje s prijatelji iz Slovenije in Trsta. Prenočitev v koči na Loki	SPD Celovec
Sobota, 17. 10. 20.00	v avli ljudske šole v Bilčovsu	KONCERT nastopa : Oktet Suha in MoPZ SPD Bilka	SPD "Bilka"
Sobota, 24. 10. 20.00	v Kulturnem domu v Ledincah	Caritas in naša pomoč predava: Peter Quendler z diapozitivi	SPD "Jepa-Baško jezero"
Sobota, 24. 10. 19.30	pri Cingelcu na Trati	Dober večer sosed sod.: Karlovaški oktet, Burschenquartett St. Margarethen, dekliški zbor SPD Borovlje, Ivo Tull, kantavtor iz Trsta	SPD "Borovlje"
Sobota, 24. 10. 20.00	v kulturnem domu na Radišah	Dober večer, sosed sod.: pevske skupine SPD "Radiše", MG V Rottenstein – Podgrad, Glasbena šola, Franc Stimpfl, Mili Hrobath, Misli k prazniku: dr. Ralf Unkart	SPD "Radiše"
Nedelja, 25. 10. 19.30	v farni dvorani v Železni Kapli	Dober večer, sosed sod.: Vaščani pojo, Smrtnikovi fantje, Gem. Chor der Pensionisten St. Margarethen, MePZ SPD "Zarja", recitatorska skupina. Slavnostni govor: dr. Maja Haderlap	SPD "Zarja"
Petek, 23. 10. 20.00	v farni dvorani v Šentjakobu	Zbledele vizije – recital ob 500. letnici „odkritja Amerike“, nastopa gledališka skupina VŠGP iz Šentpetra. Režija Marjan Sticker	SPD "Rož"
Petek, 23. 10. 10.00	lj. šola 24, Ebentalerstr. 24 v Celovcu	Prva obletnica Javne dvojezične ljudske šole v Celovcu	

RAZSTAVE

CELOVEC

– Rudniški muzej – Kinkstraße 6, Kolumb ob Vrbskem jezeru (do 31. 10.)

Deželna galerija – Razstava del Güntherja Domeniga (do 1. 11.)

Galerija v mestni hiši – Classical american graffiti writers and high graffiti artists (do 31. 10.)

Hiša umetnikov – Thomas Zaunschirm: Drau Grau Schön, Kolumb prekriža koroško meglo (do 23. 10.)

– **Mestna hiša**, mala galerija – Roman Veras, Ljubljana

PLIBERK

– **Galerija Werner Berg**

(vsak dan od 10. do 12. in od 14. do 16. ure).

BILČOVŠ

– **Posjilnica Bilčovš** – Ivan Klarič, fotografije (med uradnim časom)

TINJE

– **Dom v Tinjah** – Stana Lušnic – Arsovska, oljni pasteli (do 4. 11.)

SEMISLAVČE

– **Galerija Rožek** – otvoritev razstave Lojzeta Spacala v soboto, 17. okt. ob 18.00. Ob 19.30 bereta Manfred Moser in Dietmar Pickl

DAS AKTUELLE INTERVIEW

Mit Dr. Werner Peschek sprach Dr. Marjan Sturm

mit Dr. Werner Peschek Kuriensprecher des Mittelbaues an der UBW Die UBW muß ausgebaut werden

Dunkle Wolken ziehen sich über der UBW zusammen. Es droht die Schließung von Studiengängen und Studiengängen. Welche Gründe stehen dahinter. Rationalisierung oder etwas anderes?

Rationalisierung kann es nicht sein. Das Budget der UBW beträgt 2,3% des österreichischen Hochschulbudgets. Damit kann man kein Budget sanieren. Das ministerielle Konzept ergibt keine Kostensparnis, mittelfristig eher eine Verteuerung. Es sollten Studiengänge eingestellt werden, die wenig kosten. Das Personal aber wird weiter bezahlt obwohl es weniger zu tun haben wird.

Über die Hintergründe gibt es nur Vermutungen. Z. B. gibt es kein gesamtösterreichisches Universitätskonzept. In Klagenfurt soll ein Probelauf durchgeführt werden. Daran will man messen, wie die Universitäten reagieren. Wenn die Schließung in Klagenfurt durchgeht, könnte man auch bei anderen Universitäten solches tun. Es könnte auch die Überlegung dahinter stehen, daß die UBW in Kärnten wegen ihres kritischen Potentials keinen Rückhalt im Lande hat und man daher hier leichter Einschränkungen durchsetzt.

Es gibt den Vorwurf, wonach es an der UBW Studienrichtungen gibt, die wenige Studenten und fast gar keine Absolventen hervorbringen?

Die meisten Zahlen, die genannt werden, stimmen nicht. Es werden z. B. nur Erstfachstudenten gezählt nicht aber die Zweitfachstudenten. An der Slawistik gibt es z. B. in der Mehrheit nur Zweitfachstudenten.

Aber auch hier muß man sich die Frage stellen, warum es weniger Studenten gibt. Einige Studiengänge sind nicht attraktiv genug ausgestattet. Hier müßte man entsprechend ausstatten. Mathematiklehramt z. B. hat keine attraktive Kombinationsmöglichkeit.

Zu Mathematik paßt das Informatik- oder Sportlehramt, diese beiden Fächer aber kann man an der UBW nicht studieren. Überdies wären diese beiden Fächer mit den bestehenden Lehramtsfächern kostengünstig kombinierbar.

Der UBW wurden keine Möglichkeiten eingeräumt um sich Nischen auszubauen.

Der Alpen-Adria Raum wäre doch so eine Nische?

Auch hier ist man halbherzig vorgegangen. Man kann für die Zusammenarbeit in diesem Raum nicht 100 oder 300.000 ÖS vorsehen. Das ist zuwenig. Wenn man eine Zusammenarbeit in diesem Raum will, muß man klare politische Entscheidungen treffen und entsprechen-

Dr. Werner Peschek

de finanzielle Mittel bereitstellen. Wir sind bereit und in der Lage solche Aufträge auch umzusetzen.

Z. B. Lehrer- und Studentenaustausch?

Wir sind dafür und praktizieren dies auch. Aber in größerem Umfang geht dies nur mit entsprechenden finanziellen Mitteln. Wir brauchen die Rahmenbedingungen. Jetzt ist es so, daß man von uns z. B. im Alpen-Adria Bereich etwas fordert, was wir mit den gegebenen Ressourcen nicht leisten können.

Die Frage der weiteren Entwicklung der UBW hängt von der Unterstützung der kärntner Politik ab. Wie sieht die Unterstützung durch das Land aus?

Überraschend gut. Wir haben im Kärntner Landtag große Unterstützung und es gibt auch ein großes Interesse an den Geisteswissenschaften. Wir hoffen auf weitere Unterstützung.

Was bietet die UBW dem Land?

Wir wollen signalisieren, daß wir gefordert werden wollen. Die UBW ist eine Serviceeinrichtung für das Land und für Österreich. Wir können als Wissenschaftler keine Probleme lösen, wir können aber Entscheidungsgrundlagen für die Gesellschaft

liefern, die von großer Bedeutung sind. Z. B. über die Entwicklung der multikulturellen Gesellschaft etc. Das leisten wir zum Teil schon, wir wollen dies aber noch vertiefen.

Im Gespräch ist auch eine Fachuniversität. Können sie sich eine solche in Klagenfurt vorstellen?

Eine Fachuniversität kann nur bei einer entsprechenden Größe funktionieren. Diese liegt bei 25 bis 3000 Studenten. Dann haben sie auch das Potential um sich die Geisteswissenschaften einkaufen zu können. Denn ohne geisteswissenschaftliche Aspekte kann auch die Wirtschaft nicht aufrecht erhalten werden. Ein Manager braucht gesisteswissenschaftliches Know how. Die Betriebswirte an der UBW sehen dies so.

Besteht in den Gremien der UBW Konsens über die weitere Entwicklung der UBW?

Ja. Wir haben ein Aktionskomitee mit dem Ziel gegründet das Grobkonzept des Mini-sterium abzuwehren. Das ist uns gelungen. Es wurde nunmehr mit dem Ministerium vereinbart, daß die UBW in eigener Planung ein Konzept entwickelt, das dann im Kontaktkomitee diskutiert wird. In diesem werden Vertreter der UBW, des Landes, der Stadt, des Ministeriums und der Sozialpartner vertreten sein. Die erste Sitzung dieses Kontaktkomitees findet am 18. 11. 1992 statt. Bis dahin werden wir unser Konzept erstellen.

Wir gehen davon aus, daß die UBW die Geisteswissenschaften braucht um diese nicht eingeschränkt werden sollen. Dies bedeutet aber nicht, daß es zu keinen Umstrukturierungen im geisteswissenschaftlichen Bereich kommen wird. Wir werden klar formulieren: Zusperrern oder ausbauen.

Was erwarten Sie sich von der kärntner Öffentlichkeit?

Kurzfristig ist uns jede Form von Unterstützung willkommen. Mittel- und langfristig wünschen wir uns, daß einzelne Gruppen und Vereine ihr Interesse an der UBW formulieren und artikulieren.

Danke für das Gespräch.

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKÉ ODDAJE

18.10-19.00

Sreda, 14. 10. Glasbena sreda.

Večerna 21.05-22.00 Glasbeni stiki med Slovenijo in Avstrijo

Četrtek, 15. 10. Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 16. 10. Zvočno pismo

Sobota, 17. 10. Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 18. 10.

6.30-7.00 Dobro jutro na Koroškem – duhovna misel (žpk. Florian Zergoi, Kazaze)

18.10-18.30 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 19. 10. Osrednji politični organizaciji kor. Slovencev sta za mlade neatraktivni. Zakaj?

Torek, 20. 10. Partnerski magazin

DAS AKTUELLE INTERVIEW

„Auf Lastkraftwagen rekrutiert...“

Bis heute hält sich in Kärnten die Meinung, das Ortstafelgesetz des Jahres 1972 sei ein von Wien aufgedrängter Beschluß gewesen. Sie waren damals im Vorstand des SPÖ-Parlamentsklubs. Wie war es wirklich?

Es war klar, daß die Bundespartei nichts gegen den Willen der Kärntner Landespartei einführen würde. Dort hat sich aus mir nicht bekannten Gründen – und artikuliert durch Landeshauptmann Sima – eine Tendenz durchgesetzt, die zur Ausarbeitung dieses Gesetzes und schließlich zu seiner parlamentarischen Behandlung und Verabschiedung geführt hat, obwohl es schon am Wege zur Gesetzesverdingung erhebliche Bedenken und Proteste gab. Die Parlamentsfraktion hat in der entscheidenden letzten Sitzung noch einmal bei Sima rückgefragt und das grüne Licht für diese Regelung bekommen.

Man bezeichnete dies dann als überstürzten Alleingang von Kreiskys Alleinregierung.

Was ist überstürzt? Einerseits sagt man „Alleingang“, andererseits fragt man mit Recht: Warum ist der Artikel 7 bis damals nicht durchgeführt worden. Man kann es so oder anders werten, je nachdem, von welcher Seite man den Maßstab anlegt. Aber jedenfalls war das eine Regierung, die in den Bereichen Rechtsreform, Bildungspolitik, Familienrecht Weichen stellen und Versäumtes nachholen wollte. Und die Ortstafelfrage war ein Teil davon.

Welche Rolle hatte Bundeskanzler Kreisky in dieser Frage?

Kreisky trat ebenso grundsätzlich für den Minderheitenschutz und für Minderheitenrechte ein, wie er die Menschen nicht gegen ihren Willen glücklich machen wollte. Es ging in der Ortstafelfrage ja nicht nur um die Slowenen, sondern auch um die Akzeptanz der Mehrheitsbevölkerung. Als Realpolitiker hatte Kreisky erhebliche Zweifel an der Durchführung der Regelung. Das war auch ein Grund für den ständigen Kontakt mit der Kärntner Landespartei in dieser Frage.

Hatte man dabei mit so etwas wie dem Ortstafelsturm gerechnet?

Man hat sicher nicht mit der Reaktion gerechnet, die dann gekommen ist, beziehungsweise nicht mit der Organisation gerechnet, die diese Reaktion organisiert hat. Daher ist es dann auch zu einer Jahre später durchgeführten Novellierung und weitgehenden Einschränkung des Aufstellungsbereiches der zweisprachigen Ortstafeln gekommen. Was

dazwischen lag, war der organisierte Widerstand. Es fehlt mir der Zugang zu den eigentlichen Quellen, aber wenn man der damaligen Literatur gefolgt ist, war der geistige Widerstand eindeutig im Kärntner Heimatdienst konzentriert, und dem haben alle Parteien im Lande Kärnten ihren Tribut gezollt.

Der Kärntner Heimatdienst bestreitet jede organisatorische Einbindung in den Ortstafelsturm. Er bekämpfte derartige Anschuldigungen bisher erfolgreich mit gerichtlichen Klagen. Haben sie Beweise?

Ich werde auch heute noch nicht die Namen jener Zeugen nennen, die mir Jahre später, als ich als Innenminister mit der Aufarbeitung dieser ganzen Problematik beschäftigt war, geschildert haben, wie sie auf Lastkraftwagen „rekrutiert“ wurden und dann zu den entsprechenden Stellen führen, um die Ortstafeln wieder auszurufen.

Wollen sie damit sagen – jetzt einmal bildlich gesprochen – am Lenkrad dieser Lastwagen saßen Funktionäre des Kärntner Heimatdienstes?

Drahtzieher sitzen nie am Steuer. Aber die Leute sind ja nicht alle zu Fuß zu den Punkten gegangen, wo die Ortstafeln standen. Und es waren auch nicht alle beteiligten Deutschkärntner aus jener Region, wo gerade die Ortstafel aufgestellt worden ist. Die sind ja vielfach von ganz wo anders hergekommen. Also müssen sie hintransportiert worden sein. Also muß dahinter eine Logistik gestanden haben und muß das wer organisiert haben.

Man kann ausschließen, daß es die demokratischen Parteien und ihre Parteiapparate waren. Damit bleibt nicht mehr viel über. Die Slowenenverbände werden es kaum aus provokativen Gründen selbst organisiert haben, also wer bleibt da noch?

Wie reagierten Sie persönlich auf diese Ereignisse?

Ich war traurig über diese Entwicklung. Es gibt keinen besseren Ausdruck dafür, als den der politischen Trauer.

Und als der Bundeskanzler damals vor der Klagenfurter Arbeiterkammer als „Saujud“ beschimpft und fast tätlich angegriffen wurde?

Wer Ortstafeln ausruft, wird auch versuchen den Kreisky auszurufen. Es war ja logisch, verschiedene Seiten derselben Münze...

Wie reagierte Kreisky selbst darauf?

Die Ereignisse sind in einer Reihe von Sitzungen im Klubvorstand zur Sprache ge-

kommen. Er kritisierte die mangelnde Effizienz der Sicherheitsexekutive, jetzt nicht im Zusammenhang mit dem Schutz seiner Person – Kreisky ist immer auf dem Standpunkt gestanden: In solchen Fällen schützt man sich am besten selber und nicht durch den Staat, sondern was die Nichtexekutierbarkeit eines Bundesgesetzes anbelangt. Das hat im Kopfzerbrechen bereit, vom Prinzip her, nicht nur in bezug auf Kärnten.

In den 70er Jahren gab es einen regen Notenwechsel zwischen Belgrad und Wien. Sie waren damals auch Außenminister. War das angekratzte Image Österreichs ein Problem?

Sicherlich war das kein Gewinn. Aber Jugoslawien hat dieser Konflikt schon damals nicht so interessiert, als es viele hier geglaubt haben. Es gibt Protestgründe, wo man halt protestiert, und es gibt solche, wo man wirklich dahintersteht. Die jugoslawischen Proteste haben jedenfalls keinerlei wirkliche Auswirkungen auf die Beziehungen gehabt.

In Kärnten krachte in dieser Zeit Bomben. Stromleitungen, Abwehrkampf- und Partisanendenkmäler gingen in die Luft...

Das ist ja in der Bundesregierung weidlich besprochen worden und hat meinem Amtsvorgängern Otto Rösch viel Kopfzerbrechen bereitet. Immerhin konnten ja nicht einmal im Ansatz die Täter gefunden werden.

Bis heute nicht. Warum gab es keine Aufklärung der Anschläge?

Entweder die Sprenger haben das so gut gemacht oder sie wußten sich so sicher, daß sie von jenen Leuten, die sie gesehen und die sie eventuell logistisch auch gebraucht hatten, nicht verraten werden.

In beiden Fällen kommt man nicht darauf. Das hat man zur Kenntnis zu nehmen und hat so vorzugehen, daß es keinen Sinn mehr macht und es keinen Anlaß mehr gibt, Masten und Kriegsdenkmäler zu verunzieren oder zu sprengen.

Das ist aber keine Aufgabe, die die Exekutive alleine lösen kann, sondern das muß politisch gelöst werden.

Als Innenminister waren Sie auch selbst mit diesem Problem konfrontiert. Mit welcher Einstellung begegneten Sie diesen unaufklärbaren Aktionen?

Ich bin im Juni 1977 ins Innenresort gekommen, und da ich meinen Urlaub in Dellach am Wörthersee zu verbringen gewohnt war, habe ich ihn auch damals dort verbracht.

Erwin Lanc

Das fiel gerade in die Zeit eines Bombenanschlages auf ein Abwehrkämpferdenkmal in St. Kanzian. Da war in Kärnten natürlich alles ganz aufgeregt und die Kleine Zeitung hat gleich gefragt, warum ich nicht sofort hingefahren bin und die Brandspuren des Anschlages selber untersucht habe. Daraufhin habe ich gesagt: „Nur weil es in St. Kanzian kracht, werd' ich nicht gleich hinrennen. Und außerdem gibt es genug Spurensicherer in der Kärnten Exekutive, die brauchen ja nicht den Minister dazu, der ist ja kein Experte auf dem Gebiet.“

Das hat mir damals gleich böse Kommentare zum Einstand als Innenminister eingebracht. Aber es war damit erreicht, der Kärntner Öffentlichkeit klarzumachen, daß das alles gar nicht jene Dimension hat, die man dem Ganzen damals und vor Ort verständlicherweise gab. Man mußte aus dem Sich-selbst-Berühmen-oder-Beweinen- je nach Lager – herauskommen und einen Blick für die Realität kriegen.

Was unternahmen Sie als Innenminister gegen die Eskalation des Minderheitenkonfliktes?

Der Ortstafelsturm wurde organisiert, sagt der ehemalige sozialistische Innenminister Erwin Lanc im Interview mit Igor Schellander.

Die Minderheit versuchte damals in symbolischen Aktionen, zweisprachige Ortstafeln aufzustellen, die aber wegen der mittlerweile veränderten Gesetzeslage nicht aufgestellt werden durften. Ich habe versucht, einen Weg zu finden, der klar das Demonstrationsrecht der Minderheit sichert, gleichzeitig jedoch – von welcher Seite immer – Gewaltanwendung verhindert. Ich habe daher mehr Personal der Exekutive eingesetzt, als das früher üblich war, aber nicht mit Helm, Schild und Stock, sondern in normaler Ausrüstung, so wie etwa bei der Verkehrsregelung. Und hier sind mir meine Erfahrungen als Ex-Demonstrant in der Wiener Demonstrationsszene der 50er und 60er Jahre zugute gekommen: Ich wußte, daß es jeden jüngeren engagierten Menschen geradezu reizt, einen Stein aufzuheben und auf einen Helm zu schmeißen, schon um den Klang zu hören, der dabei entsteht, und auch um die offensichtliche Ungleichheit in der Bewaffnung auszugleichen. So etwas erzeugt ja a priori Aggression. Es ist mir gelungen, die Personalvertreter der Exekutive zu überzeugen, daß sie ohne Helm, Schild und Stock weniger gefährdet sind als im umgekehrten Fall. Als sich das auch bestätigt hat und es weder auf slowenischer und auf Gendarmerie-Seite zu Zusammenstößen und Verletzungen gekommen ist, hat sich auch die Situation entspannt. Nach relativ kurzer Zeit ist auch die Lust sowohl am Mastsprennen als auch an Anschlägen auf Denkmäler sowie auf Auseinandersetzungen zwischen slowenischen Volksgruppenangehörigen und der Exekutive vergangen.

Danke für das Gespräch.

1. obletnica TANGA

Na predvečer koroških proslav je dvojezični koroški časopis Tango proslavjal svoj prvi rojstni dan. Urednica Larissa Kaiser-Krainer in urednik Mirko Messner sta številno mlado publiko v šotoru pri univerzi pozdravila v obeh deželnih jezikih in poudarila pomen takega časopisa za Koroško. Marikatera reportaža je že zganila in razgibala koroško javnost. Kulturni program sta oblikovali skupini „Szelkiato“ iz Madžarske in „Broadlahn“ iz Štajerske, ki obe izhajata iz ljudske glasbe in jo predstavljata na sodoben način, ne da bi pri tem trpela izvornost. Po koncertu se je publika morala preseliti in praznovanje se je nadaljevalo v diskoteki „Fun“, ker prireditelji niso dobili dovoljenja, da bi praznovali v šotoru – menda zaradi prevelikega hrupa. V času celovškega sejma pa se hrup in vrišč lahko razlegata do jutranjih ur čez vse mesto in nihče ne upošteva dolgoletnih pri- tožb bližnjih stanovalcev.

